

Sygn. akt I C 185/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Tadeusz Bulanda

Protokolant: sekretarz sądowy Agnieszka Skolimowska

po rozpoznaniu w dniu 9 listopada 2017 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa K. B.

przeciwko (...) S.A. w W.

o ustalenie i zapłatę

I. Oddala powództwo;

II. Zasądza od K. B. na rzecz (...) S.A. w W. kwotę 2 717 (dwa tysiące siedemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu i nie obciąża powoda kosztami procesu w pozostałym zakresie.

Sygn. akt I C 185/17

UZASADNIENIE

W dniu 17 lutego 2017 r. K. B. skierował przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W. pozew o zapłatę i o ustalenie, w którym domagał się:

1. Ustalenia nieważności umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 14 sierpnia 2008 roku, zawartej pomiędzy powodem, a pozwanym;
2. Zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kwoty 70 000 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;

ewentualnie, w razie oddalenia żądania opisanego w pkt 1:

3. Ustalenia, iż między powodem a pozwanym nie istnieje stosunek zobowiązaniowy, mający swoją podstawę w umowie nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 14 sierpnia 2008 roku, z którego wynikałoby obowiązek powoda do zapłaty na rzecz pozwanego kwoty kapitału kredytu większej niż 377.300 zł;
4. Ustalenia, iż między powodem a pozwanym nie istnieje stosunek zobowiązaniowy, mający swoją podstawę w umowie kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 14 sierpnia 2008 roku, z którego wynikałoby prawo pozwanego do:
 - a) waloryzowania/indeksowania kredytu umownym kursem franka szwajcarskiego;
 - b) waloryzowania/indeksowania kredytu innym niż umowny (innym niż obowiązujący u pozwanego) kursem franka szwajcarskiego;

- c) ustalania wierzytelności pozwanego z tytułu kredytu według kursu franka szwajcarskiego określonego przez pozwanego;
- d) przeliczania rat kredytu w oparciu o kurs franka szwajcarskiego obowiązujący u pozwanego;
- e) ustalania wierzytelności pozwanego z tytułu kredytu i przeliczania raty kredytu w oparciu o kurs franka szwajcarskiego określany przez Narodowy Bank Polski lub w oparciu o jakikolwiek inny pozaumowny kurs franka szwajcarskiego,
- f) ustalenia, że pozwany ma względem powoda wynikające z umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 14 sierpnia 2008 roku roszczenie o zapłatę odsetek umownych liczonych od kwot faktycznie wypłaconych powodowi w walucie PLN, a nie od kwot waloryzowanych umownym lub pozaumownym kursem franka szwajcarskiego.

Powód wniósł nadto o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód podniósł, że przesłanką roszczenia o zapłatę jest nieważność umowy kredytu w całości albo w części w zakresie oprocentowania i waloryzacji umownej. Podniósł, że przesłanką roszczenia o zapłatę jest także bezskuteczność zapisów dotyczących klauzul waloryzacyjnych, na skutek czego doszło do nadpłaty poszczególnych rat kredytu (świadczenie nienależne); powód zobowiązany był do zapłaty kredytu w PLN a nie według wartości wynikającej z zastosowania przez pozwanego klauzul waloryzacyjnych.

Powód uzasadnił żądanie ustalenia stanem niepewności co do tego, czy umowa jest nieważna czy też bezskuteczne są jej poszczególne klauzule. Powód podniósł, że roszczenie o ustalenie sprowadza się do rozstrzygnięcia, że pozwany nie może dokonywać waloryzacji kredytu tak w oparciu o mechanizm waloryzacji umownej, jak i w oparciu o pozaumowny kurs CHF.

Powód wskazał, że wyliczył roszczenie o zapłatę jako różnicę pomiędzy sumą kredytu obliczoną przy zastosowaniu kursu CHF wg stanu na dzień spłaty danej raty a sumą poszczególnych rat przy przyjęciu kursu CHF wg stanu na dzień zawarcia umowy kredytu (2,1227 PLN/CHF) (wyliczenie – k. 37-41).

Powód podniósł, że jest konsumentem, zaś pozwany przedsiębiorcą, że umowa kredytu została zawarta w oparciu o wzorzec umowny stosowany przez pozwanego, że powód nie wie, jakich czynników zależy kurs CHF oraz jakie ryzyka dla niego wynikają z umowy kredytu. Pozwany nie negocjuje treści wzorców umownych, zaś negocjacji umowne mogą dotyczyć jedynie marży i oprocentowania. Powód podniósł, że umowa nie wskazuje całkowitego kosztu kredytu. Wartość kredytu wynosząca 377 300 zł została wyrażona w walucie waloryzacji (191 610,38 CHF) jedynie informacyjnie (§ 1 ust. 2 i 3a umowy). § 10 ust. 5 umowy określa, że spłata rat następuje w złotych po ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej banku. Powód nie został poinformowany, jak kształtowane będą table kursowe banku, w tym jak będzie wyliczana marża banku. Powód został poinformowany przez przedstawiciela pozwanego, że kredyt waloryzowany CHF jest bezpieczny, atrakcyjny i dużo tańszy dla kredytobiorcy niż kredyt w złotych polskich. Pozwany nie informował powoda, że w wyniku różnic kursowych może on ponieść bardzo duże straty, przekraczające wartość kredytu. Pozwany podniósł, że po latach uznał, iż nie widzi sensu dalszej spłaty kredytu, którego kapitał zmienia się w trakcie spłaty i pomimo kolejnych spłat się powiększa. Podniósł też, że pozwany wypowiedział umowę kredytu.

Powód podniósł, że na gruncie prawa polskiego abuzywne są zapisy umowne odnoszące się do sposobu obliczania wartości poszczególnych rat kredytu (spłata w złotych wg kursu CHF z tabeli banku) oraz uzależniające zawarcie umowy kredytu od innych umów, takich jak ubezpieczenie niskiego wkładu własnego i ubezpieczenie na życie (§ 10 ust. 5, § 1 ust. 3a, § 7 ust. 1, § 3 ust. 3 i 6 umowy).

Powód podniósł, że abuzywność zapisów umownych i jej skutki, a także nieważności umowy kredytu widoczne są także na gruncie przepisów prawa wspólnotowego, tj. Dyrektywy Rady 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków umownych w umowach konsumenckich oraz w świetle wyroków ETS, w tym z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie o sygn. C-26/13 i z dnia 12 czerwca 2012 r. w sprawie o sygn. C-618/10. W tym aspekcie powód podkreślił ciążący na pozwanym obowiązek informacyjny o ryzyku walutowym oraz skutki jego niedochowania. Powód podniósł, że wedle orzecznictwa ETS stwierdzenie abuzywności poszczególnych klauzul umownych nie powinno wywoływać skutków szkodliwych dla konsumenta, co oznacza, że należy dążyć raczej do zastąpienia takiej klauzuli przepisem dyspozytywnym, a nie dążyć do unieważnienia umowy. W ocenie powoda jednak w polskim prawie nie istnieją przepisy dyspozytywne mogące zastąpić abuzywne klauzule zawarte w umowie kredytowej, której stroną jest powód, w szczególności zastosowanie kursu średniego NBP nie uzdrawia sytuacji konsumenta, a jedynie ratuje sytuację banku. W tej sprawie w interesie powoda jest wyeliminowanie z obrotu nieuczciwej umowy.

Powód podniósł dalej, że umowa kredytu jest sprzeczna z art. 69 ustawy prawo bankowe, co w konsekwencji, w świetle art. 58 k.c. prowadzi do jej nieważności. W umowie, którą zawarł powód nie została bowiem ściśle określona kwota kredytu wyrażona w walucie obcej (miała zostać określona dopiero w chwili wykorzystania kredytu). W dacie zawarcia umowy prawo bankowe nie zawierało definicji kredytu walutowego. Umowa nie określa przesłanek ustalania kursu CHF.

W uzasadnieniu pozwu powód odwołał się także do Raportu Rzecznika Finansowego z czerwca 2016 roku, obejmującego kwestie nieważności umowy kredytu, dopuszczalności zastosowania w umowie klauzul waloryzacyjnych oraz naliczania odsetek od kwot zwaloryzowanych kursem CHF.

Powód podniósł, że zawarta przez niego umowa kredytu jest nieważna ze względu na jej sprzeczność z zasadami współżycia społecznego (uczciwości i lojalności wobec uczestników obrotu, obciążających instytucję zaufania publicznego, jaką jest bank) oraz zasadami etyki bankowej, a także z powodu rażącej nieekwiwalentności świadczeń stron.

Powód podniósł nadto, że przedmiotem umowy, którą zawarł z pozwanym nie jest produkt kredytowy, lecz instrument finansowy o charakterze pochodnym (produkt strukturyzowany) o bardzo wysokim stopniu skomplikowania (pozew – k. 4-33).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany zakwestionował interes powoda w ustaleniu nieważności umowy kredytu, a także twierdzenie powoda o nieważności umowy kredytu, a nadto zakwestionował twierdzenie powoda o abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu, w szczególności dotyczących ustalania przez banku kursu wymiany waluty we własnej tabeli kursowej. Pozwany podniósł, że do umowy zawartej z powodem nie ma zastosowania dyrektywa (...), bowiem kredyt hipoteczny waloryzowany walutą obcą nie jest instrumentem finansowym. Pozwany podniósł, że nie ma podstaw wyliczenie kwoty dochodzonej pozewem wg kursu PLN/CHF w wysokości 2,1227, bowiem kredyt został wypłacony wg kursu 2,0211. Pozwany podniósł, że to powód wnioskował o udzielenie mu kredytu złotowego waloryzowanego CHF. Pozwany podniósł też, że powód w sfinansowanej kredytem nieruchomości prowadzi działalność gospodarczą, a więc nie może być traktowany jedynie jako konsument w relacji z bankiem (odpowiedź na pozew – k. 152-169).

W pismach procesowych z dnia 28 czerwca 2017 r. (k. 295-301) i z 1 września 2017 r. (k. 332-337), strony podtrzymały swoje stanowiska.

Podczas rozprawy w dniu 6 listopada 2017 roku (protokół z rozprawy – k. 424-425).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 18 czerwca 2008 r. K. B. złożył do (...) Banku S.A. (obecnie działającego pod firmą (...) S.A.) wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego na zakup mieszkania w wysokości 330 000 zł, w walucie CHF. K. B. podjął decyzję o

zaciągnięciu kredytu waloryzowanego CHF z uwagi na ustalenie przez pracownika banku wyższej zdolności kredytowej niż w przypadku kredytu złotowego niewaloryzowanego. Pracownik banku poinformował K. B., że frank szwajcarski jest walutą stabilną w Europie oraz że sam zaciągnął kredyt w CHF. Dla K. B. przy wyborze kredytu ważna była wysokość raty.

W dniu 20 czerwca 2008 r. K. B. złożył (...) Bankowi S.A. oświadczenie o przedstawieniu mu w pierwszej kolejności oferty kredytu złotowego, o wyborze kredytu denominowanego do waluty obcej, o świadomości ryzyka związanego z niekorzystną zmianą kursu i jego konsekwencjach (wzrost raty kredytu oraz wzrost całego zadłużenia) i koszcie obsługi kredytu w razie niekorzystnej zmiany kursu waluty, a także o poinformowaniu go przez pracownika banku o ryzyku zmiany stopy procentowej.

W dniu 12 sierpnia 2008 r. (...) Bank S.A. wydał na rzecz K. B. decyzję kredytową o udzieleniu kredytu na cele budownictwa mieszkaniowego w kwocie 377 300 złotych waloryzowanego CHF.

W dniu 14 sierpnia 2008 roku K. B. zawarł z (...) Bankiem S.A. w W. umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, o numerze (...). K. B. zapoznał się z umową kredytu przed jej podpisaniem.

Na mocy ww. umowy bank udzielił K. B. kredytu w kwocie 377 300 złotych, waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego (§ 1 ust. 1, 2 i 3), która miała zostać spłacona w przeciągu 360 miesięcy, tj. do 20 lipca 2038 r. (§ 1 ust. 4). W § 1 ust. 3A umowy określono dla celów informacyjnych, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec 11 sierpnia 2008 r. według kursu waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 181 610,38 CHF.

Kredyt oprocentowano według zmiennej stopy procentowej, ustalonej na dzień wydania decyzji kredytowej jako stawka bazowa LIBOR 3M powiększona o stałą marżę Banku (§ 1 ust. 8, § 9 ust. 1 i 2). W umowie ustalono także, że w okresie do czasu przedłożenia odpisu księgi wieczystej potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu, w celu refinansowania ubezpieczenia pomostowego, oprocentowanie kredytu będzie zwiększone o 1% (§ 1 ust. 8 i § 3 ust. 6 umowy).

K. B. zobowiązał się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych, w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat wyrażonym w CHF (§ 10 ust. 1 i 2 umowy).

W § 10 ust. 5 umowy postanowiono, że raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

W umowie uzgodniono, że zapłata raty kapitałowo-odsetkowej nastąpi poprzez obciążenie rachunku K. B. kwotą PLN odpowiadającą wysokości raty wyrażonej w CHF (§11B umowy) na podstawie zlecenia przelewu (§ 6 ust. 1 tiret 2 i ust. 3 umowy).

K. B. oświadczył, że został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorca oświadczył, że jest świadomy, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych, mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu (§ 29 ust. 2 umowy).

wniosek kredytowy – k. 189-196, oświadczenie – k. 196, decyzja kredytowa – k. 198-201, kopia kredytu – k. 49-53, zeznania powoda – k. 349-353

Z dniem 1 lipca 2009 roku zmianie uległy postanowienia Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach kredytów mieszkaniowych (...), stanowiącego integralną część umowy kredytu nr (...) z 11 sierpnia 2008 roku. Zmiany polegały m.in. na wprowadzeniu do ww. Regulaminu w rozdziale I definicji spreadu

walutowego i tabeli kursowej oraz zasad i przesłanek wyznaczania kursów walutowych i spreadu, ujętych w tabelach kursowych banku.

Z dniem 1 lipca 2009 roku bank umożliwił kredytobiorcy spłatę kredytu w walucie waloryzacji poprzez zawarcie aneksu, wprowadzając stosownie postanowienia do § 24 Regulaminu. Aneks umożliwiający spłatę kredytu bezpośrednio w walucie waloryzacji został zawarty w dniu 18 lipca 2014 r.

regulaminy udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) – k. 203-207, 264-270, 272-279, pismo okólne z dnia 1 lipca 2009 r. – k. 280, aneksu do umowy – k. 54-55, 208-209

K. B. spłacał raty kapitałowo-odsetkowe w okresie od 20 października 2008 r. do 18 czerwca 2014 r. w złotych polskich, zaś od 21 lipca 2014 r. do 19 lipca 2016 r. w CHF (zestawienie – k. 37-41, zaświadczenie – k. 42-46, zaświadczenie – k. 47).

W okresie spłaty oprocentowanie kredytu ulegało zmniejszeniu od 5,03% w dniu 29 sierpnia 2008 r. do 0,39% do 20 sierpnia 2015 r. W okresie od 21 sierpnia 2015 r. bank nalicza oprocentowanie karne w wysokości 0,51%.

Umowa kredytu została wypowiedziana K. B. przez bank z dniem 16 czerwca 2016 r. (zaświadczenie – k. 48).

K. B. prowadził działalność gospodarczą od 1 kwietnia 1999 r. do 3 marca 2016 r., kiedy prowadzenie działalności zawiesił (informacja z CEiIoDG – k. 202).

Podstawę ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie stanowiły wskazane dowodowy z dokumentów, które Sąd uznał za wiarygodne, a które nie były kwestionowane przez strony. Sąd wziął pod uwagę także dowód z przesłuchania powoda, który w sposób szczerzy i przekonujący przedstawił informację o okolicznościach zawarcia z pozwanym umowy kredytu.

Sąd pominął materiał dowodowy w postaci opracowania: „Natura kredytu złotowego powiązanego z kursem pracy walutowej CHF/PLN. Kredyt, czy instrument pochodny?” autorstwa S. A. (k. 56-86), Tabela kursowa (...) – metodyka oraz analiza porównawcza autorstwa A. R. (k. 210-234), „Opinia prawna dotycząca wybranych problemów związanych z umowami o kredyty denominowane lub indeksowane do waluty obcej (sporządzona dla (...) Banków (...))” autorstwa Z. O. i Z. K. (k. 235-242), „Zdolność starannego i wyedukowanego konsumenta do zrozumienia ryzyka walutowego kredytów powiązanych z rynkiem (...) autorstwa S. A. (k. 303-324), bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. Opracowania te stanowią wyraz wiedzy specjalistycznej ich autorów i noszą pozór opinii biegłych, choć ze względu na powstanie tych opracowań poza niniejszym procesem nie podlegają rygorom właściwym dla opinii biegłych (wymóg bezstronności biegłego, złożenia przyrzeczenia, możliwość weryfikacji opinii poprzez opinię uzupełniającą lub ustne wyjaśnienia).

Sąd pominął materiał dowodowy w postaci wydruków wyroków sądów powszechnych oraz uzasadnień wyroków sądów powszechnych (k. 87-144), bowiem orzeczenia te nie mają charakteru prejudycjalnego w niniejszej sprawie i nie dotyczą przedmiotowej umowy kredytowej.

Sąd pominął materiał w postaci uchwał Zarządu NBP (k. 243-246, 251-252), wydruków ze strony internetowej NBP i materiałów NBP (k. 247-250, 253-263), zestawienia kursów CHF (k. 281, 282) – jako niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawą prawną roszczenia o ustalenie nieważności umowy zawartej w dniu 14 sierpnia 2008 roku jest art. 189 k.p.c., który pozwala na ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Przesłanką powództwa opartego na art. 189 k.p.c. jest interes prawny w żądaniu ustalenia. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem interes prawny ujmowany jest jako obiektywna w świetle obowiązujących przepisów prawa, wywołana rzeczywistym naruszeniem albo zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzeba uzyskania konkretnej treści wyroku (patrz: wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 1972 r., III CRN 607/71, OSNC 1973, nr 4, poz. 64 i z dnia 22 września 1999 r., I PKN 263/99, OSNAP 2000, nr 2, poz. 36 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2014 r., III CZP 121/13). Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego w celu ochrony przed grożącym naruszeniem sfery uprawnień powoda (patrz: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1987 roku, III CRN 57/87, OSNPG 1987, nr 7, poz. 27). Powód nie posiada interesu prawnego, gdy obok powództwa o ustalenie istnieje inna forma ochrony praw podmiotowych, a więc np. w procesie o świadczenie, ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa (patrz: wyrok Sądu Najwyższego z dnia z 6 czerwca 1997 roku, II CKN 201/97).

K. B. nie posiada interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu hipotecznego z 14 sierpnia 2008 r., bowiem skoro, jak twierdzi, że względu na nieważność umowy kredytu spełnione przez niego na podstawie tej umowy świadczenie było nienależne (art. 410 k.c.), to przysługuje mu dalej idące roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia.

Niezależnie od powyższego podnieść trzeba, że nie zasługuje na poparcie argumentacja, iż umowa kredytu z 14 sierpnia 2008 r. jest bezwzględnie nieważna z tego powodu, że zawiera klauzulę waloryzacji kredytu wyrażonego w złotych polskich do wartości waluty obcej (CHF) oraz wobec zawartego w niej abuzywnego postanowienia, według którego bank jest uprawniony do ustalania wysokości kursu CHF i wartości spreadu walutowego, a nadto brak jest podstaw do ustalenia, że na mocy tej umowy nie jest możliwe dokonywanie spłaty kredytu w złotych polskich podług kursu PLN/CHF innego niż ustalany przez pozwanego w tabeli kursowej.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

W realiach niniejszej sprawy rozróżnić trzeba dwie kluczowe kwestie: poddanie kredytu udzielonego w walucie polskiej waloryzacji wg wartości franka szwajcarskiego i uregulowanie sposobu spłaty kredytu w walucie polskiej, zgodnie z harmonogramem wyrażonym we franku szwajcarskim, według kursu PLN/CHF ustalonego w tabeli banku (§ 10 ust. 5 umowy).

Gdy chodzi o pierwszą kwestię, to określony w umowie z 14 sierpnia 2008 r. mechanizm waloryzacji kredytu w PLN kursem CHF jest dopuszczalny w świetle art. 358¹ § 2 k.c. (obowiązującego już w momencie zawarcia przedmiotowej umowy), zgodnie z którym strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Chodzi tu o miernik inny niż ten pieniądź, na który zobowiązanie opiewa. Miernikiem tym może być zatem inna waluta (M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-44911. Warszawa, 2016). W świetle ww. przepisu waloryzacja wartością CHF w zawartej przez powoda umowie o kredyt hipoteczny była dopuszczalna na podstawie art. 358¹ § 2 k.c.

Gdy chodzi o postanowienie umowne nakazujące spłatę raty kapitałowo-odsetkowej wg kursy PLN/CHF ustalonego w tabeli kursowej banku, to przyjąć trzeba, że jest to postanowienie abuzywne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. Takie rozwiązanie, jak zastosowane w § 10 ust. 5 przedmiotowej umowy, skutkuje pozbawieniem konsumenta wpływu na sposób ustalania kursu franka szwajcarskiego, wedle którego ma nastąpić spłata raty. Abuzywność tego postanowienia umownego została stwierdzona w wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, z dnia 27 grudnia 2010 roku, sygn. akt XVII AmC 1531/09, zgodnie z którym zostało uznane za niedozwolone

postanowienie wzorca umowy o treści „Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. W myśl art. 479⁽⁴³⁾ wyrok ten ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (wpis postanowienia wzorca umownego do rejestru nastąpił pod numerem 5743 w dniu 5 maja 2014 r.).

W § 10 ust. 5 umowy, którą zawarł powód postanowiono, że „Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. Zachodzi zatem tożsamość tego postanowienia umownego z postanowieniem objętym wyrokiem w sprawie o sygn. akt XVII AmC 1531/09. W ocenie Sądu konieczność respektowania rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK wyklucza w niniejszym postępowaniu ponowną analizę, czy omawiana klauzula zawarta w § 10 ust. 5 umowy z 14 sierpnia 2008 r., zawartej z (...) Bankiem S.A. przez K. B., stanowi postanowienie abuzywne. Sąd orzekający w tej sprawie nie tylko jest związany mocą wyroku wydanego przez SOKiK, lecz nadto podziela argumentację przedstawioną w uzasadnieniu tego orzeczenia, iż „...kwestionowane w pozwie postanowienie umowne daje Bankowi możliwość uzyskania korzyści finansowych stanowiących dla kredytobiorcy dodatkowe koszty kredytu, których oszacowanie nie jest możliwe. Znamienne bowiem, że czynniki obiektywne, a zatem sprawdzalne z punktu widzenia konsumenta, jak w szczególności wysokość rynkowych kursów wymiany CHF, tylko częściowo wpływają na ostateczny koszt kredytu ponoszony przez konsumenta. Kurs sprzedaży waluty obcej określony w tabeli kursowej Banku zawiera bowiem marżę kupna lub sprzedaży, która to wartość jest zależna wyłącznie od woli Banku. W ocenie Sądu, taka regulacja stanowi o naruszeniu przez Bank dobrych obyczajów. Te nakazują bowiem, aby ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem umowy były możliwe do przewidzenia”.

K. B. zawarł umowę z dnia 14 sierpnia 2008 r. na podstawie wzorca sporządzonego przez pozwany bank, na którego treść nie miał wpływu. W tych okolicznościach uznać należy, że klauzula zawarta w § 10 ust. 5 ww. umowy nie wiąże powoda, jest on jednak związany umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Umowa ta może być wykonywana z pominięciem niedozwolonej klauzuli, bowiem w jej miejsce możliwe jest zastosowanie przepisów o charakterze dyspozytywnym. Podnieść wszak należy, że zgodnie z art. 56 k.c. czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów.

Abuzywność przedmiotowej klauzuli, dającej bankowi możliwość jednostronnego kształtowania tabeli kursów waluty obcej na potrzeby obsługi kredytu, nie czyni umowy nieważną, bowiem w myśl art. 385¹ § 2 k.c. mimo abuzywności danego postanowienia strony są związane umową w pozostałym zakresie. Nadto brak jest podstaw do stwierdzenia nieważności przedmiotowej umowy w myśl art. 58 § 1 i 2 k.c., bowiem umowa ta nie jest sprzeczna z ustawą i nie ma na celu obejścia ustawy oraz nie jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Umowa zawarta przez powoda z (...) Bankiem S.A. jest czynnością prawną, typem umowy uregulowanej w art. 69 Prawa Bankowego z dnia 29 sierpnia 1997 r. (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 1876), zaś umowna waloryzacja zobowiązana wyrażonego w złotych kursem CHF była dopuszczalna w dacie zawarcia umowy w świetle art. 385¹ § 2 k.c.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 Prawa Bankowego w brzmieniu z dnia zawarcia umowy kredytu przez powoda, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,

- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (ust. 2).

Umowa kredytu zawarta przez powoda w dniu 14 sierpnia 2008 r. zawiera, w szczególności, kwotę i walutę kredytu (377 300 złotych), a także zasady i termin spłaty kredytu (spłata w ciągu 360 miesięcy, tj. do 20 lipca 2038 r., kredytu poprzez comiesięczną zapłatę kapitału wraz z odsetkami w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie sporządzonym w CHF), i wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany (LIBOR 3M + marża banku). W art. 69 ust. 2 posłużono się przy określeniu elementów umowy kredytu sformułowaniem „w szczególności” co oznacza, że umowa kredytu może także zawierać inne postanowienia niesprzeczne z prawem, niemające na celu obejścia prawa i niesprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Skoro w dacie zawarcia między stronami umowy kredytu obowiązywał art. 358¹ § 2 k.c., pozwalający stronom zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości, to w umowie kredytu z dnia 14 sierpnia 2008 r. strony mogły, nie naruszając prawa, zastrzec waloryzację kwoty kredytu wyrażonej w złotych polskich wartością franka szwajcarskiego.

Na podstawie umowy kredytu z 14 sierpnia 2008 r. K. B. obowiązany był spłacać w złotych polskich kredyt udzielony w złotych polskich, waloryzowany CHF, na podstawie harmonogramu sporządzonego w CHF. Taka treść zobowiązania, nie tylko była zgodna z przytoczonymi wyżej przepisami, ale i dopuszczalna w myśl art. 3 ust. 3 w zw. z art. 9 pkt 15 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe, w brzmieniu z dnia zawarcia przedmiotowej umowy kredytu.

W ocenie Sądu nie istnieją też uregulowania prawne, których obejście miałyby stanowić umowa kredytu zawarta przez powoda w dniu 14 sierpnia 2008 r.

W ocenie Sądu nie zachodzi podstawa do uznania umowy z dnia 14 sierpnia 2008 r. za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego. W kontekście stosunków prawnych łączących bank z jego klientami (stosunków umownych o charakterze ekonomicznym) przyjąć trzeba, że zasady współżycia społecznego wymagają od stron tych stosunków uczciwości (poszanowania zasad uczciwego obrotu) oraz lojalności. W kontekście tej normy należy powołać się na zeznania powoda, który uzasadnił wybór kredytu waloryzowanego CHF tym, że w ramach tego kredytu mógł uzyskać wyższą kwotę na sfinansowanie swoich potrzeb mieszkaniowych oraz że kredyt ten cechował się niższym oprocentowaniem, niż kredyt złotych polskich oprocentowany stawką WIBOR i w konsekwencji niższą ratą. Powód samodzielnie wypełnił wniosek kredytowy, podpisał oświadczenie dotyczące ryzyka kursowego i ryzyka zmiany stopy procentowej, a następnie otrzymał decyzję kredytową określającą warunki kredytu i na tych warunkach zawarł następnie umowę kredytową. Bank zapewnił zatem powodowi możliwości zapoznania się z warunkami kredytu oraz ryzykami z nim związanymi, i to ostatecznie od powoda zależało zawarcie umowy kredytowej. W tych okolicznościach nie można przyjąć, iżby umowa kredytowa zawarta przez powoda w dniu 14 sierpnia 2008 r. była wynikiem zachowania banku nielojalnego i nieuczciwego. Powód nie wykazał, iżby bank w chwili zawarcia umowy kredytu dysponował wiedzą o nadchodzącym kryzysie na rynku finansowym i znacznym wzroście kursu PLN/CHF, brak jest zatem podstaw do przyjęcia, że pozwany postępował nieuczciwie lub nielojalnie względem powoda oferując mu kredyt waloryzowany wartością CHF.

Przechodząc do dalszych rozważań, podnieść trzeba, że konsekwencją abuzywności klauzuli zawartej w § 10 ust. 5 umowy jest zastosowanie dyspozytywnych przepisów określających zasady spełnienia w walucie polskiej zobowiązania wyrażonego w walucie obcej.

Obecnie obowiązującym przepisem dyspozytywnym jest art. 358 § 1 i 2 k.c. zgodnie z

jeżeli przedmiotem zobowiązania podlegającego wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia wyłącznie w walucie obcej. Wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna zastrzega inaczej. Przepis ten wszedł jednakże w życie w dniu 24 stycznia 2009 roku, co oznacza, iż nie mieć zastosowania w niniejszej sprawie, skoro abuzywna klauzula zawarta w § 10 ust. 5 umowy nie wiąże powoda od początku, tj. od 14 sierpnia 2008 r.

W ocenie Sądu należy w tej sytuacji zastosować przez analogię, obowiązujący w dacie zawarcia przedmiotowej umowy, art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe. Zgodnie z tym przepisem jeżeli weksel wystawiono na walutę, która nie jest walutą miejsca płatności, sumę wekslową można zapłacić w walucie krajowej podług jej wartości w dniu płatności. Wartość waluty zagranicznej oznacza się podług zwyczajów miejsca płatności. W związku z tym, że art. 41 ust. 2 odnosi się do miejsca płatności, należy przyjąć, że właściwym kursem w Polsce będzie średni kurs waluty ustalany przez NBP (patrz: M. Czarnecki, L. Bagińska, Prawo wekslowe. Komentarz [w:] Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz. Wyd. 6, Warszawa 2013). Skoro zatem zawarta w § 10 ust. 5 umowy z 14 sierpnia 2008 r. klauzula jest abuzywna i nie wiąże K. B., to w świetle pozostałych postanowień tej umowy oraz w świetle ww. przytoczonego i omówionego przepisu prawa powszechnego, jakim jest prawo wekslowe, K. B. mógł od początku spłacać raty kapitałowo-odsetkowe w PLN wg kursu średniego określonego przez NBP.

Reasumując powyższe rozważania stwierdzić trzeba, że niezasadne jest powództwo K. B. o ustalenie nieważności umowy kredytu z dnia 14 sierpnia 2008 r. po pierwsze z tego względu, że nie zachodzi interes prawny, będący przesłanką tego powództwa, skoro powód mógłby dochodzić zapłaty świadczenia nienależnego przy przesłankowym ustaleniu nieważności umowy, a po drugie z tego względu, że brak jest podstaw do ustalenia, iż przedmiotowa umowa jest nieważna, bowiem nie tylko nie jest sprzeczna z prawem, nie prowadzi do obejścia prawa oraz nie narusza zasad współżycia społecznego, ale też z tego względu, że postanowienie abuzywne może być zastąpione unormowaniem o charakterze dyspozytywnym, co umożliwi wykonanie umowy. Z tych samych względów niezasadne jest także roszczenie o ustalenie, że przedmiotowa umowa kredytu nie zawiera mechanizmu waloryzacji kredytu wartością waluty obcej.

Niezasadne jest także roszczenie o zapłatę. Powód obliczył dochodzoną kwotę jako różnicę pomiędzy sumą rat zapłaconych w walucie polskiej i bezpośrednio w CHF oraz sumą tych rat określonych wg kursu 2,1227 PLN/CHF z dnia uruchomienia kredytu. Jak zostało wyżej wykazane, cechą przedmiotowego kredytu jest waloryzacja kredytu zmieniająca się wartością CHF, a zatem niezasadne jest ustalenie dochodzonego przez powoda świadczenia przy założeniu niezmienności kursu PLN/CHF. Powód nie udowodnił, wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c., iż przysługuje mu względem pozwanego żądanie zapłaty nienależnego świadczenia w kwocie 70 000 zł. Zaoferowany przez powoda dowód z opinii biegłego nie mógł być uwzględniony, bowiem powód określił tę dowodową przy założeniu, że udzielony powodowi kredyt nie jest waloryzowany CHF i oprocentowany wg stawki LIBOR. Takie założenie sprzeczne jest z przedstawionymi wyżej rozważaniami o ważności kredytu złotowego waloryzowanego kursem CHF oraz sprzeczne z wiążącą strony umową, w której określono oprocentowanie kredytu na podstawie stawki LIBOR 3M. W ocenie Sądu powód mógłby dochodzić zapłaty jedynie nadwyżki pomiędzy zapłaconymi przez niego w złotych ratami wg kursu z tabeli kursowej banku, a kursem średnim ustalonym przez NBP, powód jednak wysokości tak określonej kwoty nie tylko nie wykazał, lecz nadto w roszczeniu opartym na art. 189 k.p.c. wyraźnie zażądał ustalenia, że nie istnieje stosunek, z którego wynikałaby dla niego możliwość spełnienia świadczenia po kursie PLN/CHF ustalonym przez NBP oraz w jakikolwiek inny pozaumowny sposób.

Wobec powyższego Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. Powód przegrał sprawę w całości, jednakże Sąd uznał za sprawiedliwe obciążenie powoda kosztami poniesionymi przez pozwanego jedynie w części, tj. w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika (2 700 złotych) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Sąd podzielił argument powoda o abuzywności postanowienia umownego z § 10 ust. 5 umowy. Podnieść też trzeba, że nierówna jest pozycja stron, z których jedną jest konsumentem, a drugą przedsiębiorcą o znacznej pozycji finansowej. Podnieść wreszcie trzeba, że pozwany bank prowadzi szereg podobnych spraw dotyczących zobowiązań waloryzowanych kursem CHF, a zatem nakład pracy na dostosowanie stanowiska pozwanego do realiów konkretnej sprawy nie jest znaczny.